

หน้าที่ครูในฐานะที่เป็นวิชาชีพ

เสรี ชัดแฉ่ม*

ผู้อ่านที่อยู่ในแวดวงการสอนคงคุ้นเคยกับคำว่า “หน้าที่ครู” เป็นอย่างดี หลายคนได้ฟังหรืออ่านเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ครูมาแล้ว หลายคนอาจจะแปลกใจว่า ทำไมผู้เขียนจึงได้เขียนเรื่องนี้ขึ้นมาอีก ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องที่รู้และปฏิบัติกันเป็นประจำ ที่เป็นเช่นนั้น ก็เนื่องจากว่าในช่วงปี พ.ศ.2537 - 2538 ผู้เขียนได้ร่วมทำวิจัยให้กับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายงานการสอน ได้อ่านร่างบทความเรื่อง หน้าที่ครู (Duties of the teacher) ของสคริเวน (Scriven,1991) และนำมาใช้เป็นกรอบในการเปรียบเทียบองค์ประกอบของการประเมินผลการปฏิบัติงาน สำหรับข้าราชการครูสายงานการสอน ของหน่วยงานระดับกรมในกระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาผู้เขียนได้อ่านบทความฉบับสมบูรณ์ เรื่องหน้าที่ครู (Duties of the teacher) ของสคริเวน (Scriven,1994) อีกครั้งหนึ่ง ทำให้ผู้เขียนเห็นประโยชน์ของบทความนี้ยิ่งขึ้น เพราะ

* อาจารย์ ภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เขียนเรื่องหน้าที่ครูในฐานะที่เป็นวิชาชีพอย่างเป็นระบบและครอบคลุมภาระหน้าที่ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของครู จึงแปลและเรียบเรียงออกมาเป็นภาษาไทย

หน้าที่ครู จะช่วยให้ การปฏิบัติงานของครู มีความชัดเจนยิ่งขึ้นและใช้เป็นหลักปฏิบัติในการเป็นครูที่ดี การเป็นครูที่ยิ่งใหญ่ต้องมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ เหมือนกับผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาอื่น เช่น นักปฏิมากรรม นักฟิสิกส์ วิศวกร เป็นต้น ครูที่ดีเด่น ต้องมี ประสิทธิภาพ การทำงาน ด้วยความสามารถเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งรอบรู้ในเนื้อหาวิชา นักเรียน และบริบทของโรงเรียน ดังนั้น หน้าที่ครูสำคัญ 5 ประการ จึงไม่ใช่สิ่งที่ไกลเกินความจริง เพราะอย่างน้อยที่สุดในขั้นต่ำของแต่ละรายการ ครูก็สามารถปฏิบัติได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า ครูทุกคนมีภาระหน้าที่ทุก ๆ เรื่องในแต่ละรายการ ครูที่ดีควรพยายามปฏิบัติหน้าที่ครูให้ได้มากที่สุด ครูที่ดีเด่น ต้องเป็นผู้มีความสามารถในหลาย ๆ เรื่อง

หน้าที่ครูเป็นงานที่ผู้เขียน (สคริเวน : ผู้แปล) และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่เรียนวิชา การสัมมนาการประเมินผลบุคลากรทางการศึกษา ได้จัดทำขึ้น ต่อมาได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ผู้บริหารการศึกษา นักกฎหมาย ผู้ปกครองและนักเรียน ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย จำนวนหลายพันคนพิจารณาทบทวน อีกหลายครั้ง รายการหน้าที่ครูเหล่านี้ไม่ได้สร้างจากการวิเคราะห์งานหรือการสำรวจงานที่ครูทำ แต่เป็นรายการหน้าที่ครูที่เป็นบรรทัดฐาน (normative list) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของครู เป็นสิ่งที่ครูควรรู้และปฏิบัติ แม้ว่าบางหน้าที่จะไม่สัมพันธ์กับสิ่งที่ครูรู้และปฏิบัติกันตามปกติ

รายการหน้าที่ครูเหล่านี้ เหมาะกับครูระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าปรับปรุงอีกเล็กน้อยก็นำไปใช้กับอาจารย์ระดับอุดมศึกษา นักการศึกษาที่ทำงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ หรือผู้ที่ทำงานด้านการศึกษานอกโรงเรียนได้

รายการหน้าที่ครู เป็นประโยชน์ในเรื่องต่อไปนี้

1. สนับสนุนข้อเรียกร้องเกี่ยวกับงานการสอน
2. พิจารณาอนุมัติให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพครู
3. เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นครู
4. ออกแบบหลักสูตรการศึกษาสำหรับสถาบันผลิตครู
5. เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาครู
6. เป็นแนวทางการติดตามความก้าวหน้าของการพัฒนาวิชาชีพครู
7. เป็นแนวทางการบริหารงานบุคคล
8. เป็นแนวทางการพิจารณาข้อพิพาทและอุทธรณ์ของครู

หน้าที่ครูที่สำคัญ ๆ มี 5 ประการ ดังนี้

1. ความรู้ด้านเนื้อหาวิชา (Knowledge of subject matter)

1.1 ความสามารถในการสาขาวิชาที่สอน (In the fields of special competence)

ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับรายวิชาในหลักสูตรอย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน และลึกซึ้ง เหมาะสมกับระดับชั้นที่สอน เพียงพอที่จะดำเนินการในเรื่องดังนี้

- 1) คัดเลือกและจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน
- 2) อธิบายบทเรียน
- 3) เตรียมนักเรียนให้มีความรู้พร้อมที่จะสอบ
- 4) ตอบคำถามของนักเรียนส่วนใหญ่ได้ถูกต้อง ถ้าตอบไม่ได้ ก็สามารถไปค้นคว้ามาตอบได้

ครูควรตระหนักถึงแหล่งทรัพยากรการเรียนการสอนอื่น ๆ นอกเหนือจากในเอกสารอ้างอิงหรือห้องสมุด เช่น ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น ห้องแสดงศิลปะ การสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ออนไลน์ เป็นต้น

ข้อสังเกตที่ 1 ครูควรมีพื้นฐานทางการศึกษาด้านเนื้อหาวิชา (subject-matter) ในสาขาวิชาที่สอน ดังนี้

ครูระดับชั้นประถมศึกษา : เรียนจบรายวิชาทางด้านเนื้อหา ระดับ วิทยาลัย เป็นเวลา 1 ปี (ไม่รวมรายวิชาด้านการสอน)

ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : เรียนจบรายวิชาทางด้านเนื้อหา ระดับวิทยาลัย เป็นเวลา 2 ปี (ไม่รวมรายวิชาด้านการสอน)

ครูระดับวิทยาลัย : เรียนจบปริญญาวิชาเอกในรายวิชาเนื้อหา (ไม่ใช่รายวิชาด้านการสอน)

ข้อสังเกตที่ 2 การตรวจสอบความสามารถในเนื้อหาวิชา ควรกระทำอย่างต่อเนื่อง (ช่วง 4-5 ปี) และผู้ว่าจ้างมีหน้าที่ต้องตรวจสอบ โดยมี ข้อสังเกต ดังนี้

1. ผู้ที่จบการศึกษาใหม่ ๆ หรือผ่านหลักสูตรฝึกอบรม หรือ ได้รับใบอนุญาตในสาขาวิชาอื่น ๆ ก็ไม่ใช่เป็นตัวบ่งชี้ว่า เป็นผู้มีความสามารถทางด้านเนื้อหา วิชาที่สอนอย่างเหมาะสม
2. ครูที่สอนมาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง ความรู้หรือทักษะบางอย่าง อาจเสื่อมลงหรือล้าสมัย
3. ความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็นต้องเพิ่มเติม หลังจากจบการศึกษา อาจเป็นกลุ่มวิชาในหลักสูตร เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์กายภาพ ชีววิทยาทั่วไป เป็นต้น หรือเป็นรายวิชาที่ครูส่วนใหญ่ต้องรู้ เช่น คอมพิวเตอร์ศึกษา เป็นต้น
4. การหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา วิชาชีพครู
5. การสอบข้อเขียน เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าทางด้าน เนื้อหาวิชาที่เชื่อถือได้

การตรวจสอบความสามารถทางด้านเนื้อหาวิชา อาจใช้การสอบ หรือ การจัดหลักสูตรฝึกอบรมในระดับวิทยาลัย ก็ได้

1.2 ความรู้ในวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร (In across-the-curriculum subjects)

ครูต้องมีความสามารถขั้นพื้นฐาน เรื่อง ทักษะการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน เป็นต้น ทักษะการศึกษา เช่น การจดบันทึก การทำบ้านด้วยตนเอง เป็นต้น ทักษะทางด้านบุคคล สังคม และอาชีพ เช่น การบริหารเวลา การประเมินตนเอง เป็นต้น ทักษะคอมพิวเตอร์พื้นฐาน นิเวศน์วิทยา และการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์

ครูควรมีความสามารถขั้นสูงในเรื่อง การพูด การฟัง การเขียน และการจัดพิมพ์ เช่น การพิสูจน์อักษร เป็นต้น ครูที่ดีควรมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นนักค้นคว้าที่ดี ไม่ใช่ให้เรียนแบบท่องจำหรือเรียนตามครู รวมทั้งต้องตระหนักถึงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน และการดำรงชีวิต

ข้อสังเกต วิชาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้วิชาชีพครูทันสมัยขึ้น ดังนั้น ครูควรมีความรู้ในวิชาเหล่านี้บ้าง ถ้าครูคนใดสนใจเป็นพิเศษ ก็เป็นสิ่งที่ดี

2. ความสามารถด้านการสอน (Instructional competence)

2.1 ทักษะการสื่อสาร (Communication skills)

ครูต้องมีความสามารถด้านการสื่อสาร เช่น การอธิบาย การประเมินผล การให้เหตุผล การทำนาย การชี้แนะ ทักษะการทำงาน และ วิธีสอน เป็นต้น ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและอายุของนักเรียน ความสำเร็จในการสื่อสารพิจารณาจาก 1) ผลของการนำเสนอ เช่น การใช้คำศัพท์ ตัวอย่าง การพูดและ

การเขียน เป็นต้น 2) ปฏิบัติการรับรู้ของผู้ฟัง เช่น การใช้คำถาม การสังเกตและการสอบ เป็นต้น 3) ทักษะในการสร้างสรรค์ และการใช้ตัวอย่างหรือภาพดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง ครูที่ดีต้องทำให้การสื่อสารน่าสนใจ และใหม่อยู่เสมอ เนื่องจากต้องสื่อสารกับนักเรียนให้เกิดความเข้าใจและจำได้ การสื่อสารที่ดีต้องเกิดจากจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนสนุกสนานกับการเรียน อย่างไรก็ตาม ไม่มีการสื่อสารใด ๆ มาทดแทนการสื่อสารโดยตรงกับนักเรียนได้

ทักษะการสื่อสารยังนำไปใช้กับเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง ผู้บริหารหรือชุมชน ได้อีก

ข้อสังเกตที่ 1 ครูควรให้ความสำคัญเรื่อง ความต้องการ ความสามารถพิเศษและนิสัยการเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่ม รวมทั้งปัญหาเรื่องหูตึง ความผิดปกติทางตา ความผิดปกติทางร่างกาย ความบกพร่องทางด้านอารมณ์ ชนกลุ่มน้อย เพศชายเพศหญิง นักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาแม่ นักเรียนเรียนเร็วเรียนช้า

ข้อสังเกตที่ 2 ความรู้เรื่อง พัฒนาการทางด้านจิตใจ มีส่วนช่วยในการสื่อสาร เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาที่แตกต่างกัน จึงควรเลือกวิธีสื่อสารและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการทางจิตใจของนักเรียน

ข้อสังเกตที่ 3 การช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้น ไม่ใช่หน้าที่ของครู ผู้ที่มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจ ได้แก่ ครู ตัวนักเรียน ผู้ปกครอง และนักแนะแนว อย่างไรก็ตาม ครูทุกคนต้องมีทักษะการสร้างแรงจูงใจ

ข้อสังเกตที่ 4 ความรู้ในเรื่องวิธีสอน เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในเนื้อหาวิชากับความสามารถด้านการสอน ครูต้องรู้ว่าจะสอนเนื้อหาวิชานี้อย่างไร ส่วนจะสอนลึกซึ้งมากน้อยเท่าใด ขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาในศาสตร์นั้น ๆ

ข้อสังเกตที่ 5 การให้ผลย้อนกลับแก่นักเรียนแต่ละคนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ครูอาจทำได้โดยการให้ความเห็นกับงานที่นักเรียนทำทั้งรายบุคคลและกลุ่ม

2.2 ทักษะการจัดการ (Management skills)

2.2.1 การจัดการกระบวนการเรียนการสอน (Management of process)

ครูต้องสามารถควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนได้ เพื่อให้การสอนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ให้ความช่วยเหลือนักเรียนทุกคน ทุกเวลา รักษากฎเกณฑ์ กติกา ระเบียบวินัย และป้องกันเหตุการณ์รุนแรง การลงโทษต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ และมีความยุติธรรม

ความสามารถในการควบคุมชั้นเรียน ควรครอบคลุมไปถึงความสามารถในการจัดการเรื่องดังนี้ 1) นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันในห้องเรียนเดียวกัน 2) การมีหน่วยการสอนที่แตกต่างกัน 2-3 หน่วย ในห้องเรียนเดียวกัน 3) การใช้เวลาในห้องเรียน เช่น งานในห้องและการบ้าน งานโครงการ การอภิปรายกลุ่มย่อย การตั้งคำถามและตอบคำถาม เป็นต้น นอกจากนี้ ครูควรสามารถจัดการเกี่ยวกับคำถาม ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนพยายามหาคำตอบ 2) การตัดบทการพูดของนักเรียนบางคน 3) ความสามารถในการตั้งคำถาม

ครูควรมีความสามารถทบทวนบทเรียนนอกชั้นเรียนได้ มีการใช้ผู้ช่วยสอนอย่างเหมาะสม การจัดการสิ่งเหล่านี้ต้องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การควบคุมวินัยในห้องเรียนเป็นหน้าที่ครูที่สำคัญ ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ไม่เคร่งครัดจนกระทั่งห้องเรียนเงียบเกินไปหรือปล่อยปละละเลยจนกระทั่งห้องเรียนโหวกเหวก การควบคุม ห้องเรียนไม่ได้ นอกจากส่งผลเสียต่อการเรียนในห้องเรียนแล้ว ยังกระทบต่อการเรียนห้องเรียนข้างเคียงด้วย

การมีวินัยที่เหมาะสมต้องครอบคลุมไปถึงนอกห้องเรียน เช่น ในห้องประชุม โรงอาหาร สนามเด็กเล่น สนามกีฬา หักศนศึกษา เป็นต้น

2.2.2 การจัดการความก้าวหน้าในการเรียน (Management of progress)

ครูควรมีความสามารถในการจัดการความก้าวหน้าในการเรียน ซึ่งเน้นที่ การทำให้ผลการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น สิ่งที่สำคัญในการจัดการความก้าวหน้า ก็คือประสิทธิภาพในการสอน

การจัดการความก้าวหน้า ได้แก่ การจัดการเวลาในชั่วโมงเรียนทั้งรายบุคคลและทั้งชั้น การให้เวลากับการสอน รวมทั้งการเลือกหัวข้อวิชา การจัดเวลาการเรียนแต่ละหัวข้อวิชา และการจัดช่วงเวลาระหว่างการให้การบ้านกับการสอบ สำหรับชั้นเรียนที่นักเรียนมีความสามารถแตกต่างกัน ต้องใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนแตกต่างกันและให้เวลากับการสอนมากกว่าในชั้นเรียนปกติ

ข้อสังเกต ครูควรมีความสามารถจูงใจนักเรียนให้ทุ่มเทเวลากับการเรียนเพิ่มขึ้น หาวิธีทำให้การสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม คุณค่าและความคงทนของสิ่งที่เรียนรู้ มีความสำคัญมากกว่าประสิทธิภาพการสอน ดังนั้น การวางแผนการเรียนการสอนควรยืดหยุ่นและมีเป้าหมายที่ผลการเรียนของนักเรียน การจัดการความก้าวหน้าในการเรียน รวมถึงงานของครูและนักเรียนนอกห้องเรียน เช่น การให้คำปรึกษา การให้การบ้านแก่นักเรียนให้เหมาะสมกับเวลา และการคืนการบ้านให้นักเรียนในเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น

2.2.3 การจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉิน (Management of emergencies)

ครูต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในเรื่อง การป้องกันภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน มีการวางแผนล่วงหน้าและฝึกปฏิบัติ เช่น การฝึกให้นักเรียนหนีไฟไหม้ เป็นต้น โดยปกติครูควรรู้ว่าจะทำอย่างไร ในกรณีที่มีเหตุการณ์ต่อไปนี้ 1) ไฟไหม้ 2) น้ำท่วม 3) พายุถล่ม 4) แผ่นดินไหว 5) ภูเขาไฟระเบิด 6) พายุหิมะ

7) การขัดแย้งของกลุ่มคน เช่น การเดินขบวน จราจร การต่อสู้ การทิ้งระเบิด หรือการประท้วงไม่เข้าห้องเรียน เป็นต้น 8) การเกิดความรุนแรงในห้องเรียน 9) การบาดเจ็บ ขนखाหัก กระดูกแตก ทุกัด แวมมวมกัถ แวมปองต่อย ทุกแทงหรือยง ทุกไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ไฟดุด สำลักหรือหายใจไม่ออก เป็นลม ทุกแก๊สหรือสารพิษ 10) การเกิดอันตรายจากการแพ้ยา เช่น ช็อค เลือดกำเดาออกอย่างแรง เป็นต้น กรณีชั้นเรียนที่มีห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการที่มีความเสี่ยง ควรฝึกการป้องกันอย่างเหมาะสม หรือ กรณีการทัศนศึกษาออกสถานที่ การพักค้างคืน จะมีความเสี่ยงในเรื่องเหล่านี้เพิ่มขึ้นอีก เช่น ฉลามกัถ ทุกแวมกะพรุนไฟ พิษจากพืช การจมน้ำ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดหน้าที่ ครูที่ไม่เคยฝึกทักษะเรื่องเหล่านี้มาก่อน ควรฝึกหรืออบรมความรู้พื้นฐานในเรื่องเหล่านี้

2.3 ทักษะการสร้างและการพัฒนารายวิชา (Course construction and improvement skills)

2.3.1 การวางแผนรายวิชา (Course planning)

ครูควรสามารถพัฒนาแผนรายวิชาจากสิ่งต่อไปนี้ 1) ความรู้ในเนื้อหาวิชา 2) หลักสูตรท้องถิ่นและข้อบังคับของการประเมิน 3) ระดับความสามารถและผลการเรียนของนักเรียนที่สอน 4) ความต้องการของนักเรียนและชุมชน 5) ทรัพยากรที่มีอยู่ในบางชุมชนครูอาจต้องพัฒนาหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ แต่เรื่องนี้ไม่ควรคาดหวังจากครูระดับชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา อย่างไรก็ตาม ครูอาจพัฒนากลุ่มวิชาในหลักสูตรได้

การวางแผนรายวิชา อาจรวมถึงการกำหนดจุดประสงค์การสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สิ่งนี้อาจจำเป็นสำหรับครูทดลองปฏิบัติหน้าที่ แต่สำหรับครูที่เชี่ยวชาญแค่โครงการสอนก็พอ โดยอาจเพิ่มเติมรายละเอียดในเรื่อง โครงสร้าง ห้องทดลอง ร้านค้าห้องสมุด การบ้าน การฝึกภาคสนามหรือการฝึกงาน แบบสอบและระยะเวลาที่ใช้ การกำหนดรายละเอียดเหล่านี้ทำให้ครูที่มาสอนแทนหรือ

การตรวจสอบของศึกษานิเทศก์ทำได้ง่ายขึ้น โครงการสอนอาจให้นักเรียน เพื่อเป็น การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบการสืบสวนสอบสวนและความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบ รายวิชาต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้แสดงศักยภาพสูงสุดออกมา ภายในกรอบของภาระงานที่เขาทำและทรัพยากรการเรียนรู้การสอนที่มีอยู่ ดังนั้น ในห้องเรียน ที่นักเรียนมีความสามารถคละกัน ต้องให้งานในชั้นและการบ้านมากกว่าห้องเรียนที่ นักเรียนมีความสามารถเท่าเทียมกัน การออกแบบการสอนควรให้ความสำคัญกับการ พัฒนาทักษะ การเรียนรู้แบบการสืบสวนสอบสวน การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ และความคิด สร้างสรรค์ การวางแผนรายวิชา ควรรวมถึงการจัดการหลักสูตรซ่อนเร้น (hidden curriculum) เช่น ทศนคติ คุณค่า เป็นต้น ครูต้องให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง การศึกษา การประสบความสำเร็จในสังคมและอนาคตของพวกเขา การปรับปรุงหลักสูตร ต้องคำนึงถึง สังคมภายนอก เงื่อนไขของท้องถิ่นและเหตุการณ์หรือความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อสังเกตที่ 1 ไม่ต้องการแผนการสอนอย่างละเอียด เช่น มีจุด ประสงค์การสอนหรือกิจกรรมในแต่ละ 10 นาที เป็นต้น แม้ว่าสิ่งนี้จะเป็นประโยชน์กับ ครูใหม่ สำหรับครูที่มีประสบการณ์อาจไม่จำเป็น แต่การเตรียมการสอนไว้ก่อนล่วงหน้าเป็นสิ่งจำเป็น เป็นระบบการทำงานของครูที่ดี การไม่เตรียมการสอนไว้ก่อนล่วงหน้าเป็นสิ่งที่ต้องตำหนิ

ข้อสังเกตที่ 2 ถ้างานนั้นเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ไม่ต้องแสดงรายละเอียดของงานที่ให้นักเรียนทำไว้ในโครงการสอน

ข้อสังเกตที่ 3 การวัดความรู้โดยจังหวัดหรือรัฐเพื่อเก็บข้อมูลทางการศึกษาจากนักเรียน โดยปกติเป็นการวัดความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรทั่ว ๆ ไป ไม่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ หรือความสามารถของนักเรียนโดยเฉพาะเจาะจง ดังนั้น โครงการสอนจึงมีผลต่อนิพนธ์น้อย

2.3.2 การคัดเลือกและการสร้างอุปกรณ์การเรียนการสอน (Selection and creation of materials)

ครูควรเลือกหรือสร้างอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับโครงการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอน ควรทันสมัย ถูกต้อง สมบูรณ์ และได้ออกแบบหรือถูกคัดเลือกมาเป็นอย่างดี การเขียนกระดานดำ แผนภูมิ แผนผัง หรือ แผ่นใส ต้องชัดเจนและอ่านง่าย นักเรียนที่นั่งด้านหลังห้องเรียนสามารถอ่านได้ อุปกรณ์การเรียนการสอนต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูล และเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ ควรมีหลากหลายตามวิธีสอน การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน ควรมีประโยชน์แก่นักเรียนมากกว่าการสอนตามปกติ ควรเสนอมุมมองที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาหลายแง่มุม อุปกรณ์การเรียนการสอนเหล่านี้ ยังใช้กับผู้มาเยี่ยมชมโรงเรียนได้อีกด้วย ความรู้ในหัวข้อนี้ รวมถึงวิธีการพิเศษ ที่ใช้ออกแบบบทเรียนหรืออุปกรณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนการศึกษาพิเศษด้วย

2.3.3 การใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนการสอน (Use of available resources)

ก. ท้องถิ่น (Local)

ครูควรใช้วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนหรือท้องถิ่น สถานที่และทรัพยากรบุคคล เช่น ห้องสมุด ร้านช่างฝีมือ เพื่อนร่วมงาน แหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติ เขื่อนฝาย ฟาร์ม สถานที่ฝึกภาคสนาม พิพิธภัณฑ์ ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น ได้อย่างเหมาะสม

ข. สื่อ (Media)

ครูควรมีความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ทางด้านคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน เช่น เครื่องฉายภาพ เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ได้เหมาะสมกับรายวิชาที่สอน

ค. ผู้เชี่ยวชาญ (Specialists)

ครูควรพยายามให้ผู้เชี่ยวชาญ เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านโสตทัศนูปกรณ์หรือด้านวิธีสอน บรรณารักษ์ นักคอมพิวเตอร์ นักจิตวิทยาการศึกษา เป็นต้น เข้ามาช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน

ข้อสังเกต ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวในการใช้สื่อ ผู้เชี่ยวชาญหรือแหล่งทรัพยากร ภายนอกโรงเรียน การแสวงหาสิ่งเหล่านี้มาช่วยปรับปรุงการสอนวิชาใด หรือ พัฒนานักเรียนคนใดให้ดีขึ้น เป็นการลงทุนที่ได้ประโยชน์คุ้มค่า

2.3.4 การประเมินผลรายวิชา อุปกรณ์การเรียนการสอน

การสอน และหลักสูตร (Evaluation of course, materials, teaching and curriculum)

ครู (ทั้งในและนอกชั้นเรียน) ควรมีความสามารถในการอภิปราย การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การสังเกต การใช้แบบสอบถาม และแบบสอบเพื่อรวบรวมและบันทึกข้อมูลให้เป็นระบบ ซึ่งจะนำไปใช้ในเรื่อง 1) การประเมินความต้องการและความสามารถตามเนื้อหาวิชา ระดับการศึกษา และวิธีสอน 2) การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรและอุปกรณ์การเรียนการสอน 3) ประสิทธิภาพการสอน

ครูควรเข้าใจเรื่องการสร้างแบบฟอร์มการประเมินค่า เพื่อให้ผลย้อนกลับแก่นักเรียนในเรื่องหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การเรียนการสอนและกิจกรรม มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบและเป็นปรนัย ภายในกรอบวิธีสอนและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเลือกและการปรับปรุงหลักสูตร

3. ความสามารถด้านการประเมิน (Assessment competence)

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการประเมิน (Knowledge about student assessment)

ในที่นี้คำว่า “การประเมิน” และ “การสอบ” ใช้ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง ระบบและกระบวนการใด ๆ ที่เป็นปรนัย ซึ่งใช้จัดประเภทของการประเมินผล และกำหนดระดับคุณภาพในการทำงาน การประเมินอาจใช้การสอบ การสังเกตอย่างเป็นทางการ การพูดคุย การวิเคราะห์โครงการ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอบ และการสอบข้อเขียนหรือปากเปล่าก็ได้ ครูต้องรู้ว่าการประเมินมีความจำเป็นอย่างนี้ 1) เพื่อสำรวจความต้องการในการเรียนของนักเรียนแต่ละคน 2) เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในการใช้ อุปกรณ์ การเรียนการสอน โครงการสอนและวิธีสอน 3) เพื่อช่วยนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษา นักแนะแนว ผู้บริหารและผู้ว่าจ้างตัดสินใจเลือกวิชาเรียน อาชีพ และการจ้างงาน 4) เพื่อช่วยจัดทรัพยากรของโรงเรียน 5) เพื่อช่วยครูและผู้บริหาร ตัดสินใจในเรื่องการบริหารงานบุคคล 6) ถ้าใช้อย่างเหมาะสม การสอบเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่

ครูต้องมีความรู้เรื่องค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่ได้รับจากการสอบ สามารถประเมินผลแบบสอบประเภทต่าง ๆ มีตัวอย่างแบบสอบที่มีคุณภาพ เข้าใจเรื่องความเหมาะสมในการใช้ แบบสอบหลายตัวเลือก แบบสอบความเรียงประเภทจำกัดคำตอบและไม่จำกัดคำตอบ การสังเกตอย่างเป็นทางการ การสัมภาษณ์ และการทำโครงการ มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะการสอบแบบต่าง ๆ เช่น การสอบปากเปล่ากับการเขียนตอบ แบบสอบสั้นกับแบบสอบยาว ช่วงเวลาระหว่างการสอบ การสอบแบบบอกล่วงหน้ากับไม่บอกล่วงหน้า แบบสอบแบบระบุชื่อผู้สอบกับแบบไม่ระบุชื่อผู้สอบ แบบสอบแบบปรินท์หรือกับแบบสอบแบบนำกลับไปทำที่บ้าน แบบสอบแบบให้เปิดหนังสือตอบกับปิดหนังสือตอบ การให้คะแนนโดยครูรู้กับไม่รู้ชื่อผู้ทำแบบสอบ เป็นต้น ควรเข้าใจความแตกต่างระหว่างการสอบแบบรวมสรุป การสอบความก้าวหน้าและการ

สอบเพื่อวินิจฉัย การสอบเพื่อจัดอันดับ จัดกลุ่ม และให้ระดับคะแนน แบบสอบแบบอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ มีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ข้อสอบ การสร้างข้อสอบแบบหลายตัวเลือกวัดความสามารถทางด้านสติปัญญา ในระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำ เข้าใจ ความแตกต่างระหว่างการให้คะแนนแบบรวมกับแบบวิเคราะห์แยกส่วน สามารถออกแบบและใช้แบบฟอร์มการตอบ เข้าใจความคลาดเคลื่อนในการให้ระดับคะแนน เช่น ให้ A แทนความพยายาม หรือ ให้ F แก่ผู้ไม่ร่วมมือปราชัย หรือ ไม่มีใครในกลุ่มอ่อนได้เกิน C เป็นต้น รวมทั้งการแก้ปัญหาความเข้าใจผิดในเรื่องการให้ระดับคะแนนแบบนี้ เข้าใจระยะห่างระหว่างการสอบซ้ำและความแตกต่างของคะแนน อิทธิพลของความกังวลใจที่มีต่อคะแนนสอบ อิทธิพลจากการคาดหมายของครูที่มีต่อคะแนนสอบ ระดับความยากของภาษาที่ใช้ ในแบบสอบ คุณค่าของระดับคะแนนที่มีต่อนักเรียน ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากวิธีการสังเกต การใช้แบบสอบที่ครูสร้างและการใช้แบบสอบมาตรฐาน รวมทั้งข้อจำกัดของแต่ละวิธี ครูทุกคนต้องสามารถระบุข้อบกพร่องในการเรียนและปัญหาทางจิตที่สำคัญ ๆ ของนักเรียนได้

3.2 ทักษะการสร้างแบบสอบและการบริหารการสอบ

(Test construction/administration skills)

ครูต้องใช้ความรู้ทางการด้านการวัดและประเมินการศึกษา เพื่อคัดเลือกหรือสร้างแบบสอบ และบริหารการสอบให้เหมาะสมกับเป้าหมายการสอบแต่ละครั้ง แบบสอบต้องสอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่สอนและหลักสูตร มีความยากเหมาะสมกับนักเรียน ในบางกรณี อาจต้องสร้างแบบสอบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ภายนอกโรงเรียนมากกว่าจะมุ่งวัดเนื้อหาในรายวิชา แบบสอบไม่ควรวัดความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว แต่ควรวัดทักษะและเจตคติ ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร แบบสอบควรใช้ภาษาทั่ว ๆ ไป ไม่กำกวม ไม่มีตัวชี้แนะ แต่ละข้อมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว มีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ข้อสอบน่าสนใจและท้าทายความสามารถของนักเรียน ข้อสอบมุ่งวัดศักยภาพของนักเรียนให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดสร้างสรรค์ มุ่งวัดความเข้าใจ ความสามารถในการสังเคราะห์และ

การประเมินผล การออกข้อสอบจำกัดอยู่ในกิจกรรมการเรียนการสอน การให้คำปรึกษา และอุปกรณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียน ในกรณีที่นำแบบสอบไปใช้กับหน่วยงานภายนอก ควรมีแนวปฏิบัติมาตรฐานในการบริหารการสอบ ปฏิบัติทุกอย่างตามหลัก จริยธรรม และวิชาชีพ

3.3 แนวปฏิบัติในการให้คะแนน การจัดอันดับและการให้ระดับ

คะแนน (Grading / ranking / scoring practices)

3.3.1 กระบวนการ (Process)

ครูต้องหลีกเลี่ยงความลำเอียงในการให้คะแนน (ระดับ คะแนน จัดอันดับ จัดประเภทและการรายงาน) โดยเฉพาะข้อสอบแบบความเรียง เช่น การระบุความยาวในการตอบ หรือการให้คะแนนทีละประเด็น ดีกว่าการให้คะแนนทีละ หน้ากระดาษ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงลำดับที่การตอบข้อสอบก่อนหลัง ต้องระบุไว้ใน กระดาษคำตอบให้ชัดเจน มีการให้คะแนนซ้ำข้อสอบข้อต้น ๆ เพื่อหามาตรฐานการให้ คะแนน มีการใช้และพัฒนาวิธีการให้คะแนน มีการทดลองให้ครูคนอื่น ๆ ให้คะแนน ต้องใช้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงการเรียนการสอน ควรคืนแบบสอบให้ กับนักเรียนและอธิบายระดับคะแนนที่ได้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม หรือโต้แย้ง

3.3.2 ผลการเรียนรู้ (Output)

การให้คะแนนต้องมีความคงเส้นคงวา เช่น งานที่มีปริมาณ และคุณภาพเท่ากัน ต้องได้ระดับคะแนนเดียวกัน เป็นต้น มีความเหมาะสม เช่น ไม่ให้ A หรือ B หรือ ดาว หรือ คำชมเชย กับงานที่ไม่พอใจ หรือ ไม่ให้ F กับงานที่พอใจ เป็นต้น มีความชัดเจน เช่น ให้ "ระดับคะแนน" แทนการใช้คำอธิบายยาว ๆ เป็นต้น) ช่วยเหลือนักเรียน เช่น การกำหนดมาตรฐานการให้คะแนนที่สัมพันธ์กับความต้องการ ของนักเรียน หรือการประเมินผลงานแต่ละส่วนและงานทั้งชิ้น เป็นต้น

3.4 การบันทึกและการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน (Recording and Reporting student achievement)

3.4.1 ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกและการรายงานผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน (Knowledge about recording and reporting achievement)

ครูควรเข้าใจวิธีการบันทึกและการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบต่าง ๆ เช่น การรายงานให้ผู้ฟังเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม การเขียนรายงาน การรายงานทางโทรศัพท์ การมีหรือไม่มีผู้ปกครองเข้าฟังการรายงานผลการเรียน การให้คะแนน ระดับคะแนนและจัดอันดับ ตามจุดประสงค์การสอน คะแนนดิบ ระดับความพยายามหรืออื่น ๆ การรายงานแบบไม่แสดงความคิดเห็นหรือแบบแสดงความคิดเห็นประกอบ การรายงานแบบมีบันทึกรายงานหรือไม่มี เป็นต้น

3.4.2 แนวปฏิบัติในการบันทึกและการรายงาน (Recording and reporting practice)

ก. การรายงานแก่นักเรียน (Reporting to student)

ครูต้องแจ้งนักเรียนแต่ละคน เรื่อง คุณภาพของการทำงาน ในห้องเรียนคุณภาพของผลการสอบหรือผลงานที่ให้ทำ อาจแจ้งในชั้นเรียน เขียนรายงานแจ้ง หรืออภิปรายในชั้นเรียน การประเมินผลต้องมีความถูกต้อง ไม่กำกวม และชี้ทิศทาง การปรับปรุงตัวนักเรียน เช่น อาจเปรียบเทียบผลการทำงานของเขาในกลุ่มว่าเป็นอย่างไร เป็นต้น มีการเฉลยคำตอบในชั้นเรียน การอธิบายมาตรฐานในการให้คะแนน หรือระดับคะแนน การให้ความเห็นเรื่องความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เช่น อาจยกตัวอย่าง คำตอบที่ดีและไม่ดี หรืออาจให้นักเรียนทำข้อสอบบางข้ออีกครั้งหนึ่ง เป็นต้น และ อภิปรายเรื่องผลการเรียนของนักเรียนกับผู้ร่วมงาน หรือ ผู้เกี่ยวข้อง

ข. การรายงานแก่ผู้บริหาร (Reporting to the administration)

ครูต้องบันทึกและรายงานสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียน แก่ผู้บริหารตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยระบุพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ผลการเรียนรู้บกพร่อง และการใช้ความพยายามในการเรียน รวมทั้งอธิบายเหตุผลที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้น การบันทึกสิ่งเหล่านี้ต้องเป็นความลับและปลอดภัยจากผู้ไม่เกี่ยวข้อง

ค. การรายงานแก่ผู้ปกครอง ผู้ร่วมงาน และผู้เกี่ยวข้อง

(Reporting to parents, others teachers, and appropriate authorities)

ครูควรมีการติดต่อสื่อสารเรื่องความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนกับผู้ปกครอง ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ เพื่อนำข้อสารสนเทศไปช่วยเหลือนักเรียน

4. ความเป็นวิชาชีพ (Professionalism)

4.1 จริยธรรมวิชาชีพ (Professional ethics)

ครูควรมีความรู้และปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมวิชาชีพครู เช่น การเคารพในเรื่องส่วนตัวและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน หลีกเลี่ยงการแสดงอาการชอบหรือเกลียดนักเรียนกลุ่มใดเป็นพิเศษ ไม่ใช้อำนาจสนับสนุนนักเรียนคนใดเป็นตัวแทนของโรงเรียน ป้องกันไม่ให้นักเรียนโกง ทำโทษและรายงานเรื่องที่เกิดขึ้น หลีกเลี่ยงการกระทำที่เรียกว่า "การสอนเพื่อสอบ" หลีกเลี่ยงการสอบที่เชื่อถือไม่ได้ เช่น สอบวันที่นักเรียนเรียนอ่อนไม่มาโรงเรียน เป็นต้น หลีกเลี่ยงการใช้แบบสอบที่ไม่ตรงกับหลักสูตร ส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครู ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและจริยธรรมวิชาชีพครู เป็นต้น

ข้อสังเกต มีการพูดกันเสมอว่า "ครูมีหน้าที่เคารพความคิดเห็นของครูคนอื่น" ข้อความนี้มีความหมายเพียงว่า เป็นการเคารพต่อสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของคนอื่น แต่ไม่รวมถึงการปฏิบัติตามในสิ่งที่คนอื่นเห็นชอบ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับเชื้อชาติ หรือเพศ การทำตามคนอื่นด้วยความเกรงใจ ถือเป็นการไม่รับผิดชอบต่อคุณธรรมวิชาชีพ

4.2 เจตคติต่อวิชาชีพ (Professional attitude)

ครูต้องมีเจตคติที่ดีต่อการสอน ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อวิชาชีพ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานในหลาย ๆ ลักษณะ ตลอดเวลา รวมทั้งการยอมรับให้นักเรียนประเมินผลการสอนของครู มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูแต่ละคนทั้งในภาพรวมและบทบาทที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน ให้ความร่วมมือกับผู้ร่วมงาน ผู้ปกครองและผู้บริหาร ช่วยเหลือเกื้อกูลครูด้วยกัน ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยความสุภาพ วางตัวกับผู้ร่วมงาน นักศึกษาฝึกสอน และนักเรียนได้เหมาะสม หลีกเลี่ยงอคติในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา อายุ เพศ และความชอบทางการเมือง ตรงต่อเวลา เอาใจใส่ เอาใจกับการปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติและส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อโรงเรียนด้วยความเอาใจใส่ ปฏิบัติกับนักเรียนด้วยความเห็นอกเห็นใจ ลงโทษนักเรียนให้น้อยที่สุด และมีความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงนโยบาย องค์กร หลักสูตร และวิธีสอน

ข้อสังเกตที่ 1 การเสพยาของมีนเมาในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ เป็นสิ่งที่ผิดอย่างร้ายแรง ทำให้ผู้ร่วมงานขาดความเคารพ กระทบกระเทือนต่อการเรียนของนักเรียน ชื่อเสียงของโรงเรียนและการสนับสนุนจากชุมชน แต่การเสพยาของมีนเมานอกเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในร้านขายสุรา เป็นสิทธิที่ครูกระทำได้ ถ้าไม่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ในชุมชนเล็ก ๆ ในชนบทอาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือจากคนในชุมชนนั้น ในเรื่องนี้ไม่ควรคาดหวังว่าครูต้องไม่เสพยาของ

มีนเมา เพราะจะไม่ใช่เป็นธรรมกับครู เนื่องจากครูก็เป็นประชาชนคนหนึ่งมีสิทธิจะทำได้ จึงไม่กำหนดเป็นหน้าที่ครู

ข้อสังเกตที่ 2 ทักษะการเป็นผู้นำและความสำเร็จในการทำงาน มักใช้เป็นตัวบ่งชี้คุณธรรมของครู สิ่งนี้เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการเป็นผู้บริหาร ไม่ใช่สิ่งจำเป็นในการเป็นครูที่ดี แต่เป็นสิ่งที่นำไปใช้ในการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การสอนเป็นทีม การทำงานเป็นคณะกรรมการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เรื่องการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเต็มความสามารถ ถือเป็นหน้าที่ครู

ข้อสังเกตที่ 3 ทักษะการให้คำปรึกษา ไม่ใช่หน้าที่ของครูทั่วไป แต่อาจมีครูบางคนทำหน้าที่นี้ได้ หน้าที่นี้ต้องกำหนดให้ชัดเจนและคนที่ทำหน้าที่ต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม การให้คำแนะนำโดยผู้ไม่รู้จริง เป็นอันตรายอย่างยิ่งแก่นักเรียน ครูทั่วๆ ไป มีหน้าที่เพียงระบุปัญหาทางจิตวิสัยสำคัญ ๆ และแนะนำให้นักเรียนไปพบนักจิตวิทยาอาชีพ

ข้อสังเกตที่ 4 หน้าที่ดูแลเอาใจใส่นักเรียน เป็นสิ่งที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ครูต้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนด้วยความรับผิดชอบ โดยเฉพาะนักเรียนเล็ก ๆ ที่ยังดูแลตนเองไม่ได้ แต่เรื่องนี้ยังมีข้อโต้แย้งว่า ครูควรทำหน้าที่เพียงแค่เฝ้ามองเพื่อช่วยระงับความรุนแรงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ไม่ต้องดูแลเอาใจใส่เหมือนกับครูเป็นเจ้าของเด็กหรือเป็นตัวแทนเด็กเอง เนื่องจากทำให้เกิดความเครียด จนทำให้ครูบางคนทนไม่ได้ ลาออกไปหรือหาครูมาทำหน้าที่นี้ไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ครูมีหน้าที่ดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุก ๆ คนอย่างเสมอภาค แต่ไม่มีหน้าที่ดูแลเอาใจใส่เป็นรายบุคคล

ข้อสังเกตที่ 5 ครูไม่มีหน้าที่ต้องสอนให้สนุกสนาน อาจมีครูบางคนสามารถทำได้ สิ่งที่สำคัญในการสอนคือ การให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชาและการเอาใจใส่ในการสอนอย่างต่อเนื่อง

ข้อสังเกตที่ 6 ครูมีสิทธิแสดงเจตคติทางด้านลบต่อการสอนในฐานะเป็นวิชาชีพ มีสิทธิวิพากษ์วิจารณ์ แต่ถ้าวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้ในโรงเรียนที่สอน โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรมของคนอื่น อาจก่อให้เกิดปัญหาในโรงเรียนได้ ทางที่ดีครูควรหันมาปรับปรุงหรือพัฒนาวิชาชีพครูให้ดีขึ้น จะเหมาะสมกว่า

4.3 การพัฒนาวิชาชีพ (Professional development)

ครูต้องตระหนักถึงความสำคัญในเรื่อง การประเมินผลตนเองอย่างเป็นระบบ เพื่อพิจารณาจุดเด่น จุดด้อยของตน เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ

กระบวนการพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ การศึกษาต่อในวิชาที่สามารถนำความรู้มาปรับปรุงการเรียนการสอนและวิชาชีพ การบริหารเวลาและความเครียด การปรับปรุงอุปกรณ์การเรียนการสอนและโครงการสอน การเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือประชุมปฏิบัติการในเรื่องเทคนิคใหม่ ๆ การพัฒนาวิธีสอนและอุปกรณ์การเรียนการสอน การอ่านอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความก้าวหน้าในเรื่องการพัฒนาวิชาชีพการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอนและตำราในสาขาวิชาที่สอน

ข้อสังเกต โดยปกติแล้วครูไม่มีหน้าที่ต้องรู้ในวิชาอื่นหรือสาขาวิชาอื่น เช่น ประสบการณ์ธุรกิจคอมพิวเตอร์ เป็นต้น แต่ถ้าครูคนใดทำได้ก็เป็นเครดิตของครูคนนั้น เพราะจะเป็นประโยชน์กับตนเอง นักเรียนและโรงเรียน รวมทั้งอาจเปิดสอนเป็นรายวิชาหรือสาขาวิชาในหลักสูตรได้

4.4 การบริการแก่วิชาชีพ (Service to the profession)

4.4.1 ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ (Knowledge about the profession)

ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ เช่น ความเป็นมาธรรมชาติ บทบาท ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น เพราะจะช่วยให้การบริการแก่วิชาชีพได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพการสอน รวมถึงการตระหนักในความสำคัญของประสบการณ์ การสอนและงานวิจัย

4.4.2 การช่วยเหลือครูใหม่ และเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Helping beginners and peers)

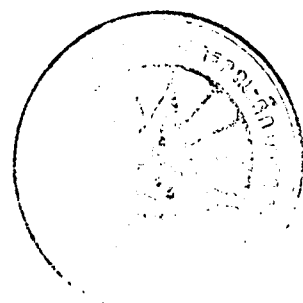
ครูที่เชี่ยวชาญต้องมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ครูใหม่ และ นักศึกษาคู อย่างเป็นระบบ การให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมวิชาชีพ ก็เป็นหน้าที่หนึ่งของวิชาชีพ แม้ว่าจะไม่มีข้อผูกพันใด ๆ ก็ตาม แต่การทำหน้าที่นี้ต้องไม่ขัดแย้ง กับหน้าที่อื่น

4.4.3 การทำงานเพื่อองค์การวิชาชีพ (Work for professional organizations)

ครูควรทำงานให้องค์การวิชาชีพ เช่น การผลิตจดหมายข่าว หรือวารสาร การร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือประชุมประจำปี การทำงานให้ สหภาพหรือสมาคมวิชาชีพ เป็นต้น เป็นการเข้าร่วมทำงานตามความเหมาะสม ด้วยความสมัครใจ มิใช่เป็นการบังคับ ถือเป็นงานเฉพาะตัว

4.4.4 การวิจัยเกี่ยวกับการสอน (Research on teaching)

การสร้างองค์ความรู้ ในวิชาชีพ จากทักษะและความ เชี่ยวชาญทางการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ในบางครั้ง งานวิจัยเป็นการกระทำโดยผู้ที่ขาด ความเชี่ยวชาญในการสอนส่วนใหญ่ ผู้ที่ เชี่ยวชาญในการสอนไม่มีเวลาและไม่สนใจ ทำการวิจัย อย่างไรก็ตาม ครูควรทำวิจัย เพราะเป็นวิธีให้บริการแก่วิชาชีพที่ดี

4.5 ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่การงาน (Knowledge of duties)

ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ใช้กับครูหรือโรงเรียน และนโยบายของโรงเรียน เช่น มาตรฐานการให้ระดับคะแนน การจัดแบ่งความรับผิดชอบในโรงเรียน การสอนข้ามวิชาหรือหลักสูตร เป็นต้น รวมทั้งความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและหน้าที่ครู

4.6 ความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและบริบทของโรงเรียน

(Knowledge of the school and its context)

ครูควรมีความเข้าใจในพื้นฐาน แนวคิด ลักษณะเฉพาะของโรงเรียน ผู้ร่วมงาน นักเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพราะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่หลาย ๆ อย่าง ได้แก่ 1) หน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชน 2) การประเมินความต้องการของชุมชน (แหล่งงานและผู้เชี่ยวชาญที่มีอยู่) เพื่อการวางแผนรายวิชาหรือหลักสูตร 3) การสำรวจแหล่งทรัพยากรในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ วิทยาลัย โรงงาน ศูนย์วัฒนธรรม ธุรกิจอุตสาหกรรม ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น และแหล่งทรัพยากรที่โรงเรียนเป็นเจ้าของ เป็นต้น ความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและบริบท เป็นประโยชน์กับการเรียนการสอนในเรื่องการวางแผนการเรียนการสอน การกำหนดมาตรฐาน การให้ระดับคะแนน การให้การบ้านแก่นักเรียน และการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียน ถ้าครูมีความรู้กว้างไปถึงระดับจังหวัด ภูมิภาค ประเทศ หรือต่างประเทศ จะช่วยให้มีมุมมองทางการศึกษากว้างขึ้น เข้าใจระบบการศึกษาวิชาชีพครู และองค์การวิชาชีพได้ดียิ่งขึ้น

5. หน้าที่อื่นต่อโรงเรียนและชุมชน (Other duties to the school and community)

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ครูยังทำหน้าที่อื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น การเป็นกรรมการการร่วมประชุมเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือปรับปรุงหลักสูตร การช่วยเหลืองานโรงเรียน การเป็นกรรมการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเป็นที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน การเลือกและสร้างอุปกรณ์การเรียนการสอน การติดต่อกับผู้ปกครอง การทำโครงการของโรงเรียนหรือชมรมหรือชุมนุม การทบทวนการเรียนของนักเรียน การให้คำปรึกษา การจัดทัศนศึกษา การเป็นผู้ฝึกสอนนักกีฬา หรือกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เป็นต้น หน้าที่เหล่านี้แตกต่างกันไปตามช่วงเวลา และโรงเรียน ทักษะการทำงานเหล่านี้มักมีลักษณะเฉพาะและต้องไม่มีวิธีการหุ้มนหุ้ม ถ้าโรงเรียนไม่มีครูทำหน้าที่เหล่านี้ ก็เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ครูควรถือว่าหน้าที่เหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญ และต้องให้ความสนใจ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของงานในโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนไม่ควรให้งานครูมากเกินไป แต่ควรพิจารณาว่าครูแต่ละคนควรทำหน้าที่อะไรบ้าง มีหน้าที่อะไรในวิชาชีพครูที่ต้องกำหนดให้ทำ มีมาตรฐานในการมอบหมายงาน โดยยึดหลักจริยธรรม กฎหมาย และความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, เสรี ชัดแจ้ง, ปาน กิมปี, คมศร วงษ์รักษา, เพชรา พิพัฒน์สันติกุล, และศรีศุภกร ธีรมพิบูลย์. 2537. รายงานการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายงาน การสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- Scriven, M. 1988. Duty-based teacher evaluation. Journal of Personnel Evaluation in Education 1(4) : 319-334.
- Scriven, M. 1990. Can research-based teacher evaluation be saved ? Journal of Personnel Evaluation in Education 4: 19-32.
- Scriven, M. 1991. Duties of the teacher. 14 pages.
- Scriven, M. 1994. Duties of the teacher. Journal of Personnel Evaluation in Education 8 : 151-184.